

Fancourt D. in Tymoszuk U. (2019). Cultural engagement and incident depression in older adults: evidence from the English Longitudinal Study of Ageing. The British Journal of Psychiatry, 214(4): 225–229.

VPLIV KULTURNEGA UDEJSTVOVANJA NA POJAV DEPRESIJE PRI STARIH LJUDEH - Rezultati iz angleške longitudinalne raziskave staranja

Pri starih ljudeh je depresija pogosto spregledana, kar je zaskrbljujoče predvsem z vidika, da so depresivni stari ljudje bolj izpostavljeni tveganjem za sočasen pojav drugih bolezni, kot so razne oblike demence, sladkorne in kardiovaskularne bolezni ter možganske kapi. Da bi zmanjšali število starih ljudi, ki obolevajo za depresijo, ter prispevali k boljšemu prepoznavanju znakov oz. simptomov depresije med njimi, se raziskovalci vse pogosteje ukvarjajo z odkrivanjem varovalnih dejavnikov za depresijo. Zadnjih deset let se kot eden teh dejavnikov omenja tudi kulturno udejstvovanje.

Avtorici članka sta na podlagi podatkov iz angleške longitudinalne raziskave staranja (ELSA) raziskovali ali ima kulturno udejstvovanje vpliv na pojav depresije in kakšen je ta vpliv. V raziskavo sta vključili podatke iz šestih valov raziskave, ki so bili opravljeni med leti 2004 in 2014, v katere je bilo vključenih 2.148 odraslih ljudi, starih povprečno 62,9 let. Kulturno udejstvovanje definirata kot pogostost obiskovanja gledališč, koncertov, opernih hiš, kino predstav, razstav v umetnostnih galerijah ali v muzejih, pri čemer pogostost merita na petstopenjski lestvici (nikoli; manj kot enkrat letno; enkrat ali dvakrat letno; vsakih nekaj mesecev; enkrat oz.

večkrat mesečno). Depresijo sta merili na dva načina. Najprej s pomočjo osem stopenjske samoocenjevalne lestvice (CES-D) za identifikacijo posameznikov, ki so bolj izpostavljeni tveganjem za razvoj depresije; pri njih so vrednosti merili v vseh valovih raziskav. Osem omenjenih postavk na lestvici je merilo prisotnost s pojavom z depresijo povezanih simptomov pri posamezniku v preteklem tednu. Če je posameznik poročal o več kot treh simptomih, sta avtorici ocenili, da je doživel depresivno epizodo. Z namenom, da bi v raziskavo vključili tudi anketirance, ki jih prvo merjenje ni zaznalo, oz. pri katerih CES-D test ni pokazal depresivne epizode (npr. zato ker so že poiskali pomoč pri zdravniku in se zdravili zaradi depresije), sta kot dodatno merilo vzeli še s strani zdravnika postavljeno diagnozo depresije v dveh letih med posameznimi valovi raziskave.

Pogoj, da so anketirance vključili v raziskavo, je bil, da se le-ti pred prvim valom raziskave niso samoocenili kot depresivni ter da jim v dveh letih pred začetkom raziskave depresija ni bila klinično diagnosticirana. Pred začetkom raziskave torej nihče od anketirancev ni poročal o prisotnosti simptomov, ki jih pripisujemo depresiji, niti ni imel diagnosticirane depresije. Tekom desetih let so se simptomi oz. diagnoze depresije pojavili pri 616 (28,7 %) anketirancih. Avtorici sta s pomočjo statističnih analiz ugotovili, da se je depresija pogosteje pojavila pri posameznikih, ki se niso nikoli kulturno udejevali oz. so se kulturno udejevali neredno; manj pogosto pa se je pojavila pri tistih, ki so se redno kulturno udejevali – vsakih nekaj mesecev ali vsaj

enkrat mesečno. Kulturno udejstvovanje vsakih nekaj mesecev je bilo povezano z 32 % manjšim tveganjem za pojav depresije, enkrat ali večkrat mesečno pa z 48 % manjšim tveganjem za pojav depresije pri udeležencih v raziskavah.

Iz rezultatov omenjene raziskave lahko sklepamo, da **čim pogosteje se ljudje, starejši od 50 let, kulturno udejavljajo, manj so izpostavljeni tveganju za pojav depresije**. Kulturno udejstvovanje nastopa kot varovalni dejavnik predvsem zato, ker prispeva k človekovemu razvoju in kreptvi socialne interakcije (s prijatelji, drugimi udeleženci, osebjem na določenem kulturnem dogodku) ter h kreativnosti. Poleg tega kulturno udejstvovanje stimulira delovanje možganov, npr. poslušanje glasbe vključuje dele možganov, ki so pomembni za procesiranje pozitivnih emocij.

Tjaša Hudobivnik

Susan L. Brown in Matthew R. Wright. Marriage, Cohabitation, and Divorce in Later Life. V: Innovation in Aging, 2017, Vol. 00, No. 00, 1-11.

ZAKONSKE IN IZVENZAKONSKE ZVEZE TER LOČITVE V POZNEJŠEM ŽIVLJENJU

Gerontološko združenje Amerike je v članku z naslovom Zakonske in izvenzakonske zveze ter ločitve v poznejšem življenju, ki sta ga napisala Susan L. Brown in Matthew R. Wright, predstavila in zbrala podatke o spremembah v ameriških družinah. Spremembe nastajajo zaradi pogostih razpadov zakonskih zvez in hitrega povečevanja primerov skupnega življenja neporočenih oseb.

Cilj tega članka je pregledati nedavne podatke o zakonskih in izvenzakonskih zvezah ter ločitvah med starejšimi odraslimi v ZDA. Razpad zakonske zveze

postavlja pomembna vprašanja o posledicah sprememb v družinah za zdravje in dobro počutje, pa tudi o oskrbovanju, saj so v preteklosti prav zakonci zagotavljali večji del oskrbe do bližnjih.

Pripadniki baby boom generacije (roj. 1946 -1964) so kot mladi živeli in popularizirali skupno življenje pred poroko, po drugi strani pa so kasneje s pogostimi ločitvami prispevali k revolucionarnim spremembam. Zdaj vstopajo v starejša leta, a ostajajo na čelu sprememb. Vse več jih živi zunaj okvirjev klasične zakonske zveze, v izvenzakonskih skupnostih, kar je postalo družbeno precej bolj sprejemljivo kot pred desetletji, pa tudi v različnih oblikah sobivanja starejših. Vedno bolj se uveljavlja pojem »siva ločitev«, saj se dolgotrajne zakonske zveze v zrelih letih pogosto končajo, bivša zakonca pa se ponovno ne poročita.

V nadaljevanju članka bomo prikazali kako so se zakonske zveze, skupno življenje in ločitve med starejšimi odraslimi (starost nad vključno 50 let) z leti spreminjali.

Delež odraslih v ZDA, ki so trenutno poročeni, je na zgodovinsko nizki ravni (Cherlin, 2010). V zadnjem četrletju se je delež poročenih moških, starih 50 let in več, zmanjšal z 78 % v letu 1990 na 67,3 % v letu 2015 (podatki iz desetletnega popisa 1990 in raziskave za leto 2015). Pri starejših ženskah je odstotek poročenih stagniral, leta 1990 se je gibal pri 52,6 %, leta 2015 pa 52,7 %. Razlog je v upadu vdovstva, saj ženske dandanes živijo dlje. Leta 1990 je bilo ločenih 8,1 % moških in 10,1 % žensk, do leta 2015 pa se je delež povečal na 14,3 % za moške in 18,1 % za ženske. Prav tako se je v zadnjih 25 letih povečal delež starejših odraslih, ki še niso bili poročeni. Med moškimi je bilo leta 1990 5 % nikoli poročenih